

GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACTIUNEA ȘI ADMINISTRATIUNEA:
BRAȘOVU, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IEȘE ÎN FIECARE ZI.

ANULU L.

Pe unu an 12 flor., pe șese luni 6 flor., pe trei luni 3 flor.
România și țările răsăritice:
Pe unu an 40 fr., pe șese luni 20 fr., pe trei luni 10 franci.

SĂ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNCIURILE:

O seriă garmond 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrierile nefrancoate nu se primesc. — Manuscrisurile nu se retrămit.

Nr. 284.

Joi, 24 Decemvre.

1887.

Cătră cetitorii „Gazetei Transilvaniei“!

În puține zile se'implinesc 50 de ani, de când „Gazeta Transilvaniei“ luptă pentru lățirea culturii române, pentru libertatea și drepturile poporului român.

Pe timpul celei mai cumplite prigoniri a neamului românesc, „Gazeta Transilvaniei“ a arborat în mijlocul valoroșilor comercianți români de odinioară din Brașov drapelul redșteptării naționale.

Cinci-șeci de ani de muncă, de grele și de necurmate lupte pentru înălțarea și prosperarea românismului se împlinesc.

Generațiunea vechiă și generațiunea cea nouă și-au dat mâna, au pus umărul la umăr, pentru realizarea marelui opere a redșteptării și a liberării poporului român asupra.

Lucrat'au toți cu însuflețire bărbătească și cu statornicie sub drapelul sfânt arborat de „Gazeta Transilvaniei“ și urmându devisei nemuritorului bard național: „*Uniți-vă în cuget și uniți-vă în simțiri!*“

Și munca lor a fost încoronată de succes.

Unde eram acum cinci-șeci de ani și unde suntem astăzi! De s'a ridicat spiritul poporului român, de s'a întărit conștiința lui națională, de s'a pus temelie la cultura lui națională, cine va susține, că la această lucrare măreață națională n'a avut pte cea mai însemnată parte și iarul nostru, care a mers totdeauna înainte cu lumina pe cărările întunecoase ce trebuia să le străbatem?

Credincioși devisei ce și-au ales-o fii nobili și devotați ai națiunii în lupta pentru eliberarea și redșteptarea națiunii române, am făcut tot ce în putință ne-a stat, pentru ca și iarul nostru să pte corăspunde cât mai mult greii sale chiamări.

Nu ne-am dat înderăt dinaintea nici unei greutăți, gata am fost a aduce ori-ce jertfă, și decă în timpuri mai mult ori mai puțin favorabile, prin cari am trecut, nu am putut să facem mai mult pentru foia noastră decăt am făcut, cauza a fost firma noastră hotărre de a păstra în toate împrejurările independența noastră.

Astfel, trebuind să cucerim tărmlul pasu cu pasu, am înaintat încet, der sigur, și abia astăzi, după cinci-șeci de ani de muncă, ne vedem în pozițiune de a realiza, cu încordarea tuturor puterilor noastre, cea mai ferbinte dorință a neuitatului și de fericită memoria editorilor alți și iarului nostru Iacob Mureșianu, ca să avem și propria noastră tipografie.

Incepndu cu ziua de 1 Ianuarie 1888 „Gazeta Transilvaniei“ se va tipări în propria noastră tipografie.

În modul acesta ni se dă puțin de a aduce modificări și îmbunătățiri în partea tehnică și redacțională a foiei noastre.

Facem toate acestea, fără a cere însă și din partea publicului să facă mai mari jertfe. „Gazeta Transilvaniei“ va apăre și dela 1 Ianuarie 1888 încolo totu în condițiunile de până acum ale abonamentului și anume:

Pentru Austro-Ungaria: pe trei luni 3 fl., pe șese luni 6 fl., pe unu an 12 fl.

Pentru România și străinătate: pe trei luni 10 franci, pe șese luni 20 franci, pe unu an 40 franci.

Aducndu această la cunoștința cetitorilor noștri, îi asigurăm, că nu ne vom abate din calea ce-o străbatem acum de jumătate de seculu, ci că vom lupta și în viitoru cu îndoită putere și cu același devotamentu pentru apărarea, ridicarea și întărirea românismului.

Și ca să putem contribui cu efectu la realizarea aspirațiilor noastre îndreptățite naționale în această monarhie, vom stărui înainte de toate să ținem sus și să păstrăm nepătat steagul solidarității noastre naționale, al unirei și al unei înțelegeri între toți factorii poporului nostru.

Suntem tari în convingerea, ca toți cei ce cugetă sincer și curat asupra chiamării Românului în aceste critice timpuri vor pune cu noi umărul la umăr și astfel vom merge cu toții înainte, der numai înainte, cu unanima strigare:

Dumnezeu și dreptul nostru!

Redacțiunea.

Brașov, 23 Decemvre 1887.

Cel mai importantu evenimentu este adă publicarea actelor false diplomatice, ce au fost prezentate Țarului și cari, precum șcim, au fost cauza încordării celei mari între Rusia și Germania.

Cu ocaziunea vizitei sale în Berlin, Țarul și-a exprimat părerea de rău față cu cancelarul germanu, imputându-i că a conspirat în ascuns cu prințul de Coburg contra Rusiei. Bismarck a cerut deslușiri și a înțeles, că Țarul era rău informat. S'a făcut în urma acestora cercetare, al căreia rezultat a fost întărirea aserțiunii cancelarului germanu. S'a dovedit adevărat că au fost false scrisorile ce i s'au prezentat Țarului.

Acum Țarul a consimțit să se publice scrisorile apocrife și introducerea ce o face Monitorul oficial germanu acestei publicațiuni denotă destul de învederat, cât de mult se silence politica germană a restabili bunele raporturi cu Rusia.

Recunoșce înainte de toate „Reichsanzeiger“, că în adevăr politica germană ar fi lucrat neonestu, decă actele din chestiune s'ar fi dovedit de adevărate, și în casul acesta ar fi meritat imputarea că e cu două fețe. Der, adaugă foia oficială, politica germană a privit și privește întreprinderea prințului Ferdinand de Coburg ca contrară tractatelor existente.

Germania se lapdă din nou de prințul de Coburg și ca să nu mai fiă nici umbră de îndoială în lealele sale intențiuni față cu Rusia, Monitorul oficial germanu găsește, că prințul Ferdinand de Coburg nu-i compete titlul de „Alteță regală“, căci conformu tractatului de Berlinu nu este a se privi ca principe al Bulgariei, deorece alegerea lui n'a recunoscut-o nici Porta, nici marile puteri; der chiar să fiă prinț

al Bulgariei i s'ar cuveni numai predicatul de „Swetlosty“ adevă „Măria Ta“.

Organul lui Bismarck „Norddeutsche allg. Ztg.“ declară, că consimțirea Țarului de a se publica actele false lasă să apară situațiunea într-o lumină mai liniștitoare, er și iarul oficial rusesc „Novoie Vremia“ dice de altă parte, că „declarațiunea francă și onestă a „Monitorului oficialu germanu“ restabilește necesitatea bunelor și onestelor raporturi de vecinătate“, și constată că acesta este îmbucurătorul rezultat al audienței prințului Bismarck la împăratul Rusiei.

Cele ce se petrecu pentru momentu în cercurile diplomatice germane și rusești par a pregăti orecare apropiere între Germania și Rusia. Este însă mare întrebare decă prin acesta se va îmbunătăți situațiunea generală politică. Insași foia bismarckiană crede de cuviință a accentua, că multe vorbești încă adă în contra unui avntu nereservat al speranțelor într-o schimbare favorabilă a situațiunii.

Să așteptăm der să vedem ce întorsătură voru mai lua lucrurile. Deocamdată putem să ne convingem din atitudinea lui Bismarck, că nici Germania nu dorme adă pe trandafir.

Situațiunea și rolul României.

Țarul francez „le Soleil“ publică în numărul său dela 27 Decemvre următorul importantu articolu, sub semnatura d-lui H. de Kerohant, pe care îl reproducem în estras:

Lumea nu se îngrijese destul în Europa de situațiunea din România. Cu toate acestea decă răboiul ar izbucni între Rusia și Austria, rezultatul luptei ar putea depinde de atitudinea României.

Toți șciu, că regatul României, care are o populațiune de 5,500,000 locuitori pe unu teritoriu a căru suprafață este egală cu sfertul suprafeței Franței continentale (130,000 kil. pătrați), ocupă, între Austria și

Rusia o situațiune analogă cu cea a Belgiei, între Franța și Germania.

Există cu toate acestea o diferență, căci neutralitatea Belgiei este garantată de dreptul publicu europen, pe când cea a României nu este garantată.

În timpul rebelului franco-germanu, Belgia a putut sta liniștită. Nimeni n'a îngrijat-o. Neutralitatea ei a fost respectată totu așa de scrupulosu de către Germania ca și de Franța.

Din contră, România a luat parte, acum șeci ani, și în modu foarte activu la rebelul ruso-turcu. Armata română operând alături de armata rusă contribuă într-o largă măsură la înfringerea Turcilor.

În casul unui răboiu între Rusia și Austria, Românii ar fi între două focuri, și foarte probabil ar trebui să se pună alături de unul din cei doi adversari.

Decă România s'ar alia cu Rusia, această putere ar ave avantajul asupra adversarului său, dela începutul campaniei. Avnd liberă trecere, prin câmpiile Moldovei și a Țerei românești, trupele Țarului, unite cu armatele române, pot pătrunde în inima Ungariei și ocupa Bulgaria, incapabilă d'a le opune o rezistență serioasă.

Posițiunea Rușilor ar fi atunci superbă: drumul Constantinopolului d'o parte, acelu al Vienei de alta, li-ră fi deschise. Armatele austriace din Galiția inconjurate și amenințate pe la spate, ar fi silite să bată în retragere, seu cel puțin să se țină pe defensivă. Într'unu cuvntu Rusia ar avea superioritate zdrobitoare.

Decă, din contră, România s'ar alia cu Austro-Ungaria, fața lucrurilor s'ar schimba cu totul. Apărați pe flancul lor dreptu de cele patru corpuri de armată de care dispune România, și care aru forma pe picioru de răboiu o masă de aprupe 150,000 omeni de foarte bune trupe, austriacii aru pute să ia ofensiva cu îndrăsnelă în Galiția, și în casu de neînbndă, liniu loru de retragere ar fi asigurată. Rusia în locu să aibă avangarda ei, pe Dunăre și pe Balcani, ar fi separată de restul Europei dela Baltica până la Marea Neagră. Aru trebui să întrebunțeze, la Sudu, patru din corpurile ei de armată ca să apere Odesa și arsenalurile ei din Marea Neagră. Aru ave să apere o liniă de fruntarii prea în-

tinsă; și atunci, cine scia decă, in bătălia decisivă, pe un punct dat, la momentul psihologic, nu i-ar lipsi acea rezervă pe care Napoleon I a avut-o la Austerlitz și la Friedland, și care i-a lipsit la Leipzig și la Waterloo?

Armata română nu pôte forma decât un ajutor auxiliar. Dér in bătăliile dintre popóre, ca și in bătăliile electorale, in totdeauna ajutorul auxiliar face se se plece balanța. La 3 Iulie 1866 Austriacii ar fi câștigat bătălia dela Sadova, și unitatea germană nu s'ar fi făcut, decă Benedek ar fi avut la dispoziția sa cei 100,000 de ómen, care in momentul acela luptau contra Italianilor in câmpiile Veneției, pe care ii bătuse cu câte-va zile inainte la Custozza.

Ei bine, totul indică că Austriacii, instruiți de experiență, arú voi ca Românii se jöce in profitul lorú contra Rușilor rolul pe care Italianii l'au jucatú contra Austriei și in profitul Prusiei, in răsboiul din 1866...

„La France“ enumerândú probabilitățile intrării fiă-cărei țeri in tripla alianță, se exprimă astfel asupra României.

Ceea ce ne pare mai primejdios este intrarea României in tripla alianță. Românii nu au ertatú pe Rusia că le-a reluatú Basarabia după resbelul dela 1878, in care densii au luptatú alături cu Rușii. Dér ei nu trebuie se uite că Austria deține încă trei provincii române: Transilvania, Banatulú și Bucovina. Ce au densii de nădăjduitú făcendú alianța cu Austria? Acesta nu le-arú inapoia provinciile cum nu va inapoia Tirolulú și Triestulú Italiei.

Cunöcemú sentimentele Românilorú și suntemú siguri că ei nu vorú intra nicodată intr'o combinațiune îndreptată in contra Franciei. Suntemú convinși, că ei s'arú revolta contra dinastiei lorú germane și guvernului lorú antinaționalú mai bine decât a se lua după Germani.

Vorbindú apoi de creditele cerute de d-lú Brătianu pentru apărarea țerei, „La France“ face următoarele reflexiuni:

Probabilú că este vorba de unú imprumutú de răsboiu. Dér nimeni nu amenință România. Amú înțelege fórté bine ca densa se și păstreze neutralitatea între germanismú și slavismú. Dér ni-se pare o nebuniă se aibă de gândú se se pună între ciocanú și nicovală. De mai multe ori armatele rusesci au străbătutú România; nicl odatá nu s'au gânditú se rămână inr'ensă, pe când ambiția Austriei este de a domina totú basinulú Dunărei până la Marea Négră.

Englesii și Ungurii.

Se pare că Anglia caută se și asigure prietinia Rusiei. Mergerei lordului Randolph Churchill la Petersburg i se atribue o misiune politică, nicldecum favorabilă „entusiasmului răsboinic“ alú Ungurilorú, nicl monarhiei austro-ungare și nicl principelui Bismarck. Foile unguresci ilú și numescú „favoritulú Gacinei“ și se bucură numai că au alături cu ei pe „bunulú vecinú“ Bismarck. Peste totú simpatiiile Englezilorú, ce se manifestau mai deunăzile pentru Unguri, începú a se întörce, cum se pare, cătră Rusia. Așa „Pall Mall Gazette,“ s'a exprimatú, că „singurulú rezultatú bunú alú unui răsboiu austro-rusú ar fi totala nimicire a „răutățioșilorú Maghiari.“ „Pester Lloyd“ s'a mulțamitú cu unú răspunsú ce l'a datú fíeiei englezesci oficiosa germană „Kölnische Zeitung.“

FOILETONU.

CERȘETORULU.

Novelă.

II.

(Urmare și fine.)

Tótá puterea minții, tótá simțirea inimii și tóte dorințele lui însé erau zadarnice. Ah! și cum n'ar fi sburatú... dér inzadarú. Sângele i se sul in capú, nările i se umflară și unú gândú nefericitú ilú stăpána in aceste clipe de cumplită durere.

„Pentru ce m'am născutú decă a fostú se fiu așa? Așa de ostinditú! Decă zilele mele suntú vecnice nopți, și decă bucuria n'am simțit'ó nicodată! Óre cum e lumina? Audú de sóre, dér cum e sórele? Audú de lună și stele, dér óre cum suntú ele? Audú de tóte, și tóte óre cum suntú? ...“

Dómne! Dómne! amară mai e pânea aceea la care după orice bucătură trebuie se díci: bogdaproste, bogdaproste! Nenorocită e viața aceea, in carea pururea trebuie se pipăi pământulú, și se măsori pașii tói, purtatú

SCRIRILE DILEI.

Présânțitulú Domnú Episcopú diocesanú Ioanú Popescu din Caransebeșú și a serbatú Duminecă in 20 Decemvre v. a optdecea și a nascerei sale. Cu această ocaziune după oficiarea solemnă a serviciului divinú de mulțamitá in biserica catedrală de acolo corporațiunile bisericesci din centru împreună cu corpul profesoralú dela institutele teologice și pedagogice, precum și alți onorațiori din Caransebeșú, cărora din întemplanie le-a venitú la cunoscința acesta și aniversară, și-au exprimatú felicitările lorú pré demnului arhieru. Adresamú cele mai căldurose felicitări Părintelui Episcopú, îndreptândú cătră atotputerniculú Dumnezeu rugăciunea ca se țină pe Preasânția Sa încă mulți ani spre binele credincioșilorú sái.

—x—

In aceste trei zile din urmă a fostú unú frigú cumplitú. Termometrulú a arătatú până la 28 grade Réaumur.

—x—

Pentru încasarea dărilorú restante in Sighișora pe cvartalulú III din anulú expiratú st. n., împreună cu aruncurile, esecutorulú de dare a ordonatú vândarea mobilelorú orașenilorú restanțieri, prețuite cu 4120 fl. 30 cr. — Frumosú darú de anulú nou, Sighișorenii potú se mulțumescú d-lui Tisza de páriutésca'i sollicitudine! Sasii Sighișorenii au de aci incolo unú nou motivú de a fi guvernamental.

—x—

Comisiunile de suprarbitrare se vorú intruni in 1888 după o ordinațiune a ministerului honveđimei cătră municipii, in zilele de 5 Ianuarie, 4 Februarie, 5 Martie, 13 și 14 Aprilie, 4 și 5 Maiu, 6 și 7 Iunie, 5 Iulie, 4 Augustú, 19 Septemvre, 8, 19 și 20 Octomvre și in casú de nevoiá și in zilele urmátore de peste sêptemână, apoi la 5 și 6 Noemvre, in fine la 4 Decemvre. Prisiuliul civilú, resp. reprezentantulú lui este: in Brașovú comitele supremú Andrei Bethlen, in Alba-Iulia Michail Elekes (cu locuința in Șardú, ultima poște Haștaléu,) in Clușiu comitele Samuel Iosika, in Sibiu fostulú vicecomite August Senor, in Aradú comitele Fabian și vicecomitele Ormos, in Biserica-Albá notarulú publicú Niamesnyi, in Oradea mare comitele Döry și vice-comitele Beóthy, in Timișóra proprietarulú Ferdinand Heinrich, in Cinci Biserici comitele Kardos, in Seghedinú comitele Kallay, in Dobriținú comitele Degenfeld, in Satmarú consilierulú r. Eduard Kovacs in Homoú.

—x—

Comunele Bacifalu și Turchișú, care purtau de ani procesú cu comuna Brașovú pentru păduri, au intratú in pertractări, cădendú la invoială cu comuna Brașovú.

—x—

In Aiudú o servitóre, fiindcă stăpanu-séu a voitú se și scađă acum la stérșitulú anului din simbria pentru pagubele ce i le-a pricinuitú, s'a aruncatú in Mureșú, de unde a fostú scósá jumătate inecatá; indatá ce se tređi însé se otrávi cu soluțiune de fosforú și muri. In Clușiu o fatá anume Török Aniko, s'a aruncatú in Someșú, fiindú că suferea de durere de dinți; unú polițistú a scos'ó din apă. O calfá de lemnarú, care a vedutú când a scos'ó, s'a inamoratú, se vede, in formele ei plastice, ce se vedéu bine prin hainele ude și i oferí mâna pentru totdeauna. Se díce că din acelu momentú n'ó mai dorú máselele. Scie numai că vieța ei are unú scopú. Totú in Clușiu s'a scosú din Someșú cadavrulú unei teme; se crede că sinucisa a fostú o bucătărăsá.

—x—

In Șugagú a suferitú Ompa Chilan Stefanú o pa-

gubá de 254 fl., in urma unui incendiu. In Drăgășú s'a pricinuitú, prin doné incendii, o pagubá de 285 fl.

Literatură. — S'au pusú sub presá și vorú apăré in curénd: Dile negre poesii de Th. M. Stoenescu. Prețulú unui volumú, prin abonamentú 2 lei, după apariția 3 lei. Doritorii d'a se abona la acestú volumú potú trimite prin mandatú séu timbre postale prețulú 2 lei — la administrația Revistei Literare, Bulevardulú Elisabeta Nr. 8 — Bucurasci — Cine v'a procura cincí abonamente primește din partea autorului, gratis, unú volumú in legăturá de luxú.

De pre la Făgărașú, 31 Decemvre 1887 st. n.

Domnule Redactorú! Mi-am propusú se vé raportézú ceva despre unele lucruri mai de insemnătate, care s'au pertractatú in adunarea generală a consiliului municipalú alú comitatului Făgărașú, ținutá la 28 Decemvre a. c. st. n. in sala de ședințe a acestui comitatú. Multe au fostú obiectele care s'au desvoltatú, dér din tóte amintescú numai urmátorele:

1. Modificarea statutelorú fondului de pensiiune alú ampioiațilorú. Punctulú acest, pusú la ordinea zilei, asupra lui s'a incinsú o dēbatere dintre cele mai seriose. Și cu totú dreptulú a trebuitú se urmeze acesta, caei statutele mai reclamă încă schimbări inainte de a se așterne ministrului spre aprobare. Și iată pentru ce: In urma apelațiunei ampioiațilorú s'a luatú in § 26 din aceste statute, că unú ampioiatú este datorú se primescú numai alegerea in unú postú egalú cu care l'a avutú séu in unú postú mai înaltú. De aci urmézá, că de s'ar alege cineva din ampioiați intr'unú postú mai micú, nu este datorú se lú primescú și acesta, și in astfel de casú comitatulú este silitú conformú statutelorú se i dea pensiiune. Acesta pretinde și alte modificări ale statutelorú ampioiațilorú noștri. In §. 19 se díce: ampioiații carú suntú acuma in serviciu potú plăti la fondulú d-lorú pre dece ani înderétú, adecă din anulú 1888 până in anulú 1878. Se admite acesta, până la alegerea viitóre mai fiecare ampioiatú póte deveni aptú de pensiiune, séu decă nu, comisiunea municipală va trebui se i alegá pre toți dearéndulú, séu in posturile de până acum, séu in posturi mai înalte, căci nealegându-i, conformú statutelorú, pensiiunea va trebui se li se dea.

Ampioiații presentii nu s'au alesú sub condițiune de a fi pensionați, căci alegerea lorú făcutá in trecutú nu s'a făcutú cu serioșitatea ce o recere alegerea din presentú împreunată și cu dreptulú de pensiiune. De aceea cu totú dreptulú și la locú a fostú propunerea Multú On. Domnú Iuliu Danú, ca aceste statute se se predea unei comisiuni spre studiere și modificare inainte de a fi așternute ministrului spre aprobare.

Atunci comisiunea municipală in urma modificării din §. 26 — spre a și putea susține dreptulú de liberá alegere a unorú ampioiați apti față de cari se și póte lua fără temere și cuvenitá precugetare și sarcina de a le da pensiiune abună seamá ar fi modificatú §. 19 intracolo, ca oficiantii carú suntú acumú in oficiu se se póte bucura de favorulú datú lorú de a li-se computa anii de serviciu dela anulú 1878 încóce, adecă dinainte de acesta cu dece ani, numai decă vor fi aleși séu denumitii și la procsima alegere viitóre. Acesta însé nu s'a pututú ajunge, căci unú „igen“ — numai unul — a maiorisatú prețeei cari au sprijinitú propunerea membrului Iuliu Danú și astfel statutele fondului de pensiiune alú ampioiațilorú comitatensii se asternú așa precum s'au formatú ministrului spre aprobare, — însé cu unú votú separatú alú d-lui Danú, insinuatú la timpú, care totuși va aduce luminá in cauza acesta.

2. Alegerea de notariú cercualú in comuna Lisa.

de bătă, dela casá la casá, dela tirgú la tirgú și nicl odatá se nu ai o clipá de odihná! Imi pare, că totuși mai bine ar fi se nu fiu, mai bine ar fi ca acestú trupú alú meu se fiá ér pământú. La mine nu este deosibire între mórte și vieță, între nópte și di. Ce díce? Precum nóptea mé potú ooihni câte-odatá puținú așa mortú mé voiú puté odihni in veci, fără de a mai cerși la bucături și fără de a mai díce: bogdaproste! Répausulú de veci nu l'am cerșitú încă până acum cu așa căldurá și stáruință. Acum însé-lú cerșescú, ilú cerșescú pentru cea din urmá órá! ...“

Casnica familiá a colibei inr'acestea durmea dusá. Singurulú orbulú sta lângá foculú ce palpáia in tindá. Elú ar fi plânsú, dér lacrimi nu mai avea. Tárđiu printr'unú zimbetú amarú își márturisí jaratecului amărăciunea de care era cuprinsú sufletulú séu.

Ventulú rece alú nopții își juza mendrele pe afará. Elú țuia prin úșa colibei aducendú cu sine cățiva fulgi de nea ce se revársau preste coliba țiganului, ca nește amintiri d'albe pe unú sufletú sdrobotitú.

Mai adencá însé era durerea orbului ca adencimea intunerecului nopții, mai asprá și amará sórtea lui ca vuetulú sarbádú și suspinătorú alú ventului! Dela o vreme

se liniștise. Isti ráđimá fruntea pe mánii voidú se ați. pescá nițelú. Iuzadarú. Somnulú nu i venea nicl decátú. Ar fi voitú se plece dér báiatulú nicáeri. Ce se facá dér?... Intr'unú tárđiu își scóse fluerulú de după șerparú vréndú se începá unú cântecú. De astádatá însé o nouá ideá ii plésni prin minte. Da, prin mintea lui cărpocitá cu felu de felu de gânduri omorítóre, cari tóte se invértescú in giuralú unui punctú, singurulú de a care își aștepta mántuirea.

— „Haid, trecá tóte. Voiú se scapú de bogdaproste.“

Isi luá fluerulú din nou și punéndu-lú sub piciorú in amărăciunea lui, ilú sdrobi țéndári ...“

III.

Pe la cãntãtorí, unú geamétú surdú și-aprópe nãdușitú s'auđea transpirãndú prin crepãturile úșei. Sgriburãndú de frigú Romano își deșeștá pleópele de pe orbite și privi in tindá. Priveliștea inspãmãntãtóre ilú ingrozí. Intinsú pe pãmẽntulú golú sta orbulú tãvãlitú in sãngele séu, se sinucise. Abia mai da vre-unú semnú de vieță, și apoi répausulú de veci ce l'a cerșitú cu puținú mai nainte, acumú ilú docëndi... dér vai! ce mórte

Acosta s'a nulificat, căci reprezentanții comunelor respective cari formeză acel cerc notarial, n'au fost învoiți cu candidatul protopretorei impus de acesta cu sila. Despre decursul alegerei de notari în Lisa s'a făcut raportul la timp în colonele acestei foi.

3. *Alegerea a cinci membri în comisiunea administrativă, în locul celor cari iesu afară.* S'au ales cu majoritate de voturi d. n.ii: Ilariu Duvlea avocat, Dr. Andreiu Micu avocat, Nicolae Borzea preot, Iosif Hércioaga preot și Macsimilian Recean preot. Alegerea acesta servește de laudă membrilor consiliului municipal, căci pe lângă toate încercările de a se alege alții, între cari și unii israeliți, acesta nu s'a putut isbuti.

Nu mai mult interes din partea membrilor din provincă ai consiliului municipal, și treburile comitatului nostru vor merge spre înflorirea lui, însă, vai de multe ori se întâmplă contrariul.

Atâta de astă dată.

—i—

Cum s'ar pute ajuta la mai sigura înaintare culturală și materială în știință și avere a poporului nostru preste tot? I. Relele de cari suferă poporul nostru și combaterea acelor. II. Inducerea (arătarea) mijloacelor ducătoare la scop.

Disertațiune ce avea să fie cetită cu ocaziunea adunării generale a despărțem. II ală Asociațiunii transilvane pentru litera tura și cultura poporului român, ținută în 30 Octomvre (11 Nov. a. c. în Făgăraș.

Motto:.....Uniți-vă în cuget, uniți-vă în simțiri!... a d.șu laureatul poetu Andr. Mureșianu (Urmare.)

Unu altu rău însemnat, care contribuie la beția pre lângă dedarea cea rea, este lipsa de nutrimentu potrivit și de ajuns. Poporul nostru — e drept — lucră mult și încă totu lucruri grele. Munca câmpului, păduritul ș. a. ceru puteri vênjose și stăruință neobosită, puterile slăbite însă trebuie oțelite prin nutrimentu bun și de ajuns și prin beutura sănătoasă, carea este *apa proșpătă*. Beutura mai bună ca apa nu se află — numai se o ai după ce o bea. Pentru acesta se cere și nutrimentu corăspunător. Lipsa de nutrimentu potrivit și de ajuns împinge pe nefericitul omu la beutura de vinarsu, carea după cum dice elu „li mai amortește elea oșe și i face poftă de mâncare.“ (?) Etă der, însuși poporul spune pentru ce bea. De aceea se cere ca femeile să se dedea a pregăti mâncări mai bune, gustoșe, sănătoșe și nutritive, și de sigură, că poporul nu va mai trage așa tare la beutura, der spre scopul acela se cere ca să aibă și din ce pregăti, „căci astădă nu se mai facu minuni ca orecându în pustă,“ se cere să aibă legume, galițe (pașeri de curte), carne de vită etc., și să nu dea femeile năștră oușe, untu, laptele, smântăna pentru cėpă, aiu (usturoiu), rădich și salată — când ele ar avé locu destul pentru cultura lor, și totu femeile năștră se nu pregătescă două trei fire de aiu cu oțetu numitu „mușdaru,“ nescă apă turbure, numitu „tăietăi ori frecăței de post,“ și alte multe „măncări-nemăncări“ în cele mai multe casuri chiar și nesărate; cu acestu nutrimentu slab bărbatul se mai și cosescă o țiuă întrégă de veră, se ridice groși, grinți, bărne și alte poveri până vede „stele verzi,“ este preste puțină, — și urmarea este, că în lipsa de nutrimentu corăspunător, vrëndu nevrëndu, alergă la otrava jidovescă, carea îi mai „amortește oșele“ — după cum dice elu.

Nu se pte nega, bea poporul nostru și din rea dedare, der mai mult din desperare (necazu), că țeu, multe poveri mai are și elu pre capu! arareori bea din voia bună der de ceea mai multe ori bea din lipsa de nutrimentu corăspunător grelei sale munci.

Etă der ce trebuie să se opună băuturii de vinarsu în prima linia: *măncări bune sănătoșe și nutritive.*

3. Deși nu în aceeași măsură, der totuși mai a ceea urmări ca și beția le are lenea.

Cum ar striga omenii, decă cineva i-ar sili să lucre numai a deca parte din anu ca iobagi pentru altu; și în contra lenei nu strigă nime, măcar că ea răpescă omenilor cu multu mai multu. Socotiți numai cătu pierdă aceia cari pierdă timpul în nelucrare, în lene și în petreceri, cu pipa și în povesti, — și veți vedea că am dreptate. Lenea însă aduce sărăcia; der pre lângă sărăcia mai aduce și bôle și scurtă și vieța

amară! O baltă de sânge inghițise sdrobiturile fluerului cu care a cerșitu atăta milă.

Țiganul spăimântat, c'unu țipetu grozavu, bătându și pieptul ca unu nebuș strigă:

— Maico, maico, s'a omoritu orbul, și fluerul încă și l'a sdrobitu! Cine se ne mai aducă milă? O Dămine! Iși ținti apoi privirea spre Noru ce sta lângă pieptul maicii sale sugendă.

— „O, o! cine va se ne mai cerșescă milă!“

— „Te va trăsni Dumneșu de ce l'ai smucitu a-sără atăta? Beuturile, prăpăditule.“

Romano infuriat de acestea vorbe o trăsni c'unu bētu dreptu în frunte așa încatu Ursôica cădu aprăpe leșinată.

Gâlceava se potoli, când Românii aușind de veste orbului mortu, făcură cele de lipsă și-lu îngropară. Ursôica se trezi din leșinul ei în momentul când ilu scoteau din colibă. Cu câteva bôbe de lacrimi petrecu ea pe cerșitorul binfăcătoru, până dincolo de păreu!.

1886.

Traianu H. Popu.

omului. Ce este rugina pentru feru, aceea e lenea pentru corpul omului.

Lenea face ca toate lucrurile să fie grele, silința le face pre toate ușore.

Lenea se tărăse așa de încetu, încatu curëndu o ajunge sărăcia din dărătu. *Lenea e mama sărăciei, der silința e mama norocului;* celui silitoriu Dumneșu îi dă de tôte.

Lenea încă este unu rău, carele trebuie combătutu cu tôte tării.

Ori-ce lucru decă nu se face la timpul său, pte aduce mari pagube omului, ba ne pte aduce de multe ori chiar sărăcia.

Lenea der încă este unu păcatu (rău), de care încă trebuie să ne ferim ca de focu, căci: ședă astădă, ședă mâne, eră de lucratu și căștigatu nu căștigi nime; urmază apoi facerea de datorii, datorii nu se pot plăti, — și ecă sărăcia în tôte urgia ei!

4. Unu altu rău ce sărăcesce poporul nostru este „lucsul,“ sunt „mândriile.“

Blastămatele de „mândrii s'au încuibatu tare și în poporul de rëndu. De unu timp încôce femeile năștră dela capu până la picioru: se imbracă totu cu invergăturu dela șetră, eră răsboiul e părăsitu cu desevșire. Femeile sustin, că cutare și cutare invergătură este mai ieftină, ca atunci când ar țese-o ele. Se pte; der spunend că-i ieftină, uită a spune că nu-i trainică. Apoi marfa ieftină și netrainică este tot-deuna cea mai rea, banii dați pre ea sunt bani lăpădați.

Pe așa numitele „stofe de mătase“, cari ori-și-ce sunt, numai mătase nu, — mai bine ar fi să se numescă pânze de păianinu, — încă aruncă poporul nostru banii numai în tină, căci acelea se rup și numai stând în ladă-

Cătu le stă însă femeilor și fetelor de bine cu șurturi și haine țesute de ele și cătu sunt apoi acelea și de frumoșe și trainice! Nici altcum, par' că sunt crescute pre dănele!!

Deci trebuie cu totu dinadinsulă laudate acelea femei, care își țesu ele țesăturile trebuincioșe în casă; er acelea cari alergă totu la șetră și le place să se mândrescă cu haine cumpărate, der de căștigatu nu căștigi nime, trebuie condamnate, după cum strigă și feciorii în jocu:

„Bine-i stă mândrii gătată
Totu cu haine dela șetră;
Der și mai bine i-ar sta
Decă și le-aru face ea!“

De asemenea datina cea rea, de a se întrece cei sărăci cu cei cu prindere mai bună, er sătenii cu orașenii în ale „mândriilor,“ încă n'are sferșitu bunu, căci ruineză familiile și le duce la sapă de lemn. Și nici unu altu modru cându trebuie totu să cumpere, totu să dea bani, der de căștigatu se nu căștigi — odată totu trebuie să se gate; er gătându-se averea, urmază de sigur sărăcia, cerșitoria; de aci furtul și beția. Deci putem țice:

Beutura și mândria,
Lenea și prostia:
Ne-aducă pe capu sărăcia!

Trebuie însă luat lucrul în serios și reparatu până încă nu e pre tărădu.

5. Unu felu de rău sunt și ședătorile de furcă, în starea după cum ele se află astădă. În ședători lucrul ca lucru, der apoi euvinte memorale (desfrănate), vinarsul și alte ticăloșii, acelea au trecere.

Nu-i rea datina, ca să se asocieză mai multe femei să tărăca dela o lumină, căci prin acesta încă se face ore care economă; der e rea datina ce s'a înrădăcinat cu încetu, de a petrece femeile tôte sara cu câte cuvinte memorale, clevetiri pre unu și pe altu, beutura de vinarsu, apoi uneori de aci și certuri, bătăi (părueli) și în urmă la judecată pentru căutarea dreptății.

Să calculăm (socotim) acum venitul unei sări de furcă.

Cine scie, făcută femeia vre'unu fus de tortu, der cheltuiela e sigură. Căci a contribuit la lumină 2—3 cr., a contribuit la vinarsu 2—4 cr., a mersu apoi și la judecată pentru ceta și păruela de 2—3 ori pentru ascultarea martorilor. Socotitu acum pentru o femeia în 3 țile numai câte 20 cr. pe ț, lacu 60 cr. v. a. pentru doi martori câte 3 țile a 20 cr. sunt 1 fl. 20 cr. cu cei lali 60+4+3 cr. = 1 fl. 87 cr. v. a. apoi încă vr'o 5—10—15 fl. ca pedepsă pentru partea care a perdutu, facu la oaltă: 11 fl. 87 cr. adecă: unspredece florini și 87 cr. v. a. în terminu mediu: cheltuiela pentru o sara de furcă; der căștigul cine scie fost'a unu fus de tortu! — Mă rog acum să mi-se spună, decă așa mai pte merge?!

Itelegu și eu ședători astfel ca fetele să fiă cu munele lor laolaltă, dela cari apoi să învețe numai lucruri bune, poveș morale; er omenia și frica lui Dumneșu să fiă corôna tuturor. Er pe de altă parte bărbății să se ocupe cu industria de casă, după cum voi vorbi mai la vale.

Așadără: bărbatul cu femeia la unu locu, er feciorul și feta sub supraveghierea părinților și toți ocupați, atunci de sigură că și lucrul merge și cu elu și căștigul, er moralitatea se sustine. Și unde este lucru, acolo este și căștig; și unde este moralitate și frica de Dumneșu, acolo urmază și darul și binecuvântarea Ceriului.

6. Unu altu rău și mai simțitoru, carele sub masca sfinteniei lătesce și beutura vinarsului: sunt și „pomenile năștră,“ așa numitele: „pomeni făcute pentru pausul sufletelor celor repausați.“ La atari ceremonii de altcum „religioșe“, încă nu lipsesc vinarsul, ba elu joca rolul celu mai de frunte.

Nu în puține locuri am vedutu ducându-se vinarsul și în sf. biserică, și acolo terminându-se (gătându-se)

*) Și cu totu dreptul, când însăși „țarevna“ țese, adecă împărătesa muscălescă (a Rusiei). — Autorul.

servițulu divin (slujba bisericescă), urmază apoi „închinarea“... (se nu credeți dor' că la icône!), ci cu... sticlele cu vinarsu...! Poftim evlavia creștinescă în casa Domnului!

Eu înțeleg pomană și milă cu unu omu defectuos, nesănătoș (schilavu, nevoiaș) dându-i-se ceva bani, pâne, vestminte seu alteceva; înțegu și pomană la biserică cu pâne, colaci ș. a., cum se usază (face) acesta pe aci pe la noi; der decă-i dăm la fiă-care creștin, care a fostu la biserică: o bucată de pâne seu unu colacu; în alte locuri o lumină de ceta și 1 cr. — pentru ce se mai dăm și holercă otrăvitoare și demoralizătoare? Nu s'ar puté face pomană și fără rachiu? Ore rachiu contribuie mai multu la mărirea evlaviei creștinesce? Si nu-i acesta unu rău din cele mai mari: ca însăși maica biserică prin datinele sale religioșe să contribuie la lățirea beuturii vinarsului?! — Răul acesta se vede apoi și la botezuri, ospeș și înmormântări. Ba te îngrozesci când auți că și la „înțercarea micilor copilași încă se folosece vinarsu. Apoi se te mai miră că se bea vinarsul așa de cumplit! Er comisiunile asentăte n'au pe cine asenta, prezentându-se înaintea lor numai schelete otrăvite cu vinarsu, încă din leagănu?!... Nu-i nici o mirare, că din cele espuse se pte trage dureroșă concludiune: Ne nascem, trăim și murim cu vinarsul în mână... Acestu rău trebuie însă cu o oră mai înainte stăpitu, căci la bine nu ne va duce. Și pe când acestu rău este încuibatu la poporul nostru de rënd, ce să țicem când unii preoți, învțători și alți inteligenți (decă se mai potu numi așa?) se îndeletnicesc cu beutura vinarsului în tôte țilele?!... Ore atari necotiți nu trebuie stigmatizați ca să-i cunoscă lumea?

De concludiune la pomeni încheiu: Faceți pomană căci pomană este o faptă creștinescă; der nici decum ospeș cu beții, escese și scandale, prin cari poporul în locu să se însuflețescă și întărescă în fapte bune, numai se ruineză materialmintea și moralmintea.

Și ore n'ar fi „pomană“ cu multu mai adevărată atunci când în locu de a se prăpădi banii pe vinarsu și pre unu ospetu trecătoru s'ar da câte o anumită sumă pentru fondul bisericesc și școlar?!

Și eu cred, că poporul nostru și acesta ar face-o în schimbul pomenilor de astădă, numai să fiă pusă la cale, și în urmă să vedă și o administrare corectă a numitelor fonduri; altcum ajungend la convingerea că su fonduri fără fundu, inzadaru va fi tôte încercarea (ostenela).

(Va urma.)

Pentru învțăciei români meseriași din loc.

Vestminte noue pentru copii români dela meserii în Brașov făcându-se din venitele fundațiunii Generoșilor Mihail și Elisa Stroesco, se vor împărți învțăcieilor români meseriași Joi în 24 Decemvre (5 Ianuarie) a. c., la 6 ore sara în sala de desemn dela Gimnaziul românesc. Se vestesc pentru cei ce se interesează.

B. Băulescu.

SCIRI TELEGRAFICE.

(Serv. part. a Gaz. Trans.)

PESTA, 4 Ianuarie. — Președintele camerei magnaților Sennyey a muritu.

ROMA, 4 Ianuarie. — Papa primesce mâne 20,000 Italieni. În alocuțiunea ce le va adresa, va vorbi despre raportul statului cetră biserică.

BERLIN, 4 Ianuarie. — Dieta e convocată pe țiuă de 14 Ianuarie.

DIVERSE.

Din medicina populară. — Cu frunța de Aloë se vindecă sigură ranele cauzate prin arsură; și anume, decă rana e mică e destulă, decă punem pre ea o frunță tăiată în două, carea, după ce se uscă, trebuie schimbă cu alta nouă, er decă rana e mare, atunci storcem sucul dela frunțele de aloë, umedim cu elu o bucată de cărpă curată, cu carea apoi legăm rana. Când cărpă se uscă, nu se ia jos, ci picurăm din nou pre ea suc de aloë. Darerea numai decătu încetăză, și rana se vindecă în curëndu. Din suc se potu lua și în lăinru cătu-va picuri pre zacharu. Cu frunțele de aloë se vindecă și ranele cauzate prin degerare, precum și celea cauzate prin rosuri de sălțun, asemenea au unu efectu sigur și la tăiaturi. Cătu-va picuri din suculu de aloë luați în apă cu o lingură de cafea alină seu chiar vindecă colica capătăta din rēcăla stomacului, asemenea și catarulă. („Folia bis. și școl.“)

Voci din publicu.*

Relativu la scirea polițienescă, din Nr. 279 ală „Gazetei,“ prin care se țice, că subscrișul așu fi amenințatu pe birșagul Klees din Brașov-Vechiu cu revolverul încărcatu, subscrișul declară, că nu mi-am luat revolverul dela trăsura cu scopu ca să amenințu pe birșagu cu elu, ci pentru ca să mă găsesc de drumu, căci voiam să plec spre casă. Totu se reduce la o interpretare greșită a faptului din partea birșagului Klees. Declară acesta în interesul adevărului și alu salvării onorei mele. De altmintelea afacerea e la tribunal și la pertractarea finală se va constata adevărul.

Tohanul vechiu, 4 Dec. n. 1887.

Beniamin Clococanu.

*) Pentru cele cuprinse în această rubrică, Redacțiunea nu e responsabilă.

Editor și Redactor responsabilu Dr. Aurel Mureșianu.

